

ЯК НАВЧАТИ ДІТЕЙ ІЗ ЦЕРЕБРАЛЬНИМ ПАРАЛІЧЕМ

Наразі в Україні функціонує мережа закладів, що надають допомогу дітям із церебральним паралічем. Це спеціальні дитячі садки і школи для дітей з порушеннями рухового апарату, логопедичні пункти і кабінети ЛФК у поліклініках за місцем проживання, реабілітаційні центри. Останнім часом дедалі більше дітей з руховими порушеннями почало відвідувати масові навчальні заклади. Найчастіше це діти зі сколіозом, з вродженими вивихами тазостегнових суглобів, клишоногістю і з дитячим церебральним паралічем.

Загальна характеристика

Серед основних проявів рухових порушень є такі: нестійка рівновага під час ходьби, уповільнений темп ходьби, неспроможність самостійно спускатися і підніматися сходами та ін. Часто таким дітям важко без допомоги дорослих одягнутися, роздягнутися, зашнурувати черевики, застібнути ґудзики чи блискавку. Найбільш виражені ці труднощі у дітей із церебральним паралічем; у них може бути уражена права або ліва рука, і вони не можуть діяти нею. У таких дітей помітні порушення координації рухів: вони ходять широко розставляючи ноги, хода їх непевна, налякавшись чи розхвилювавшись, вони можуть упасти. Навички самообслуговування у них здебільшого недостатньо сформовані, предметно-практична діяльність украй обмежена, і вони не готові до опанування навичок малювання, письма.

У дошкільників із церебральним паралічем часто спостерігається неправильна вимова окремих звуків. Ці діти одні звуки не вимовляють зовсім, інші замінюють (наприклад, р на л), шиплячі і свистячі вимовляють спотворено. Іноді у таких дітей буває підвищена слинотеча. Порушення звуковимови часто ускладнює їхнє спілкування з однолітками. Боячись бути незрозумілими, вони неохоче контактують з іншими дітьми. Іноколи створюється враження, що дитина із церебральним паралічем за своїм розвитком помітно відстає від ровесників.

Діти, позбавлені можливості вільно пересуватися і маніпулювати предметами, спілкуватися з однолітками, не

можуть до початку шкільного навчання засвоїти той запас знань і уявлень про навколишній світ, що засвоюють їхні однолітки з типовим розвитком. Інформація про довкілля часто має формальний характер. Діти часто лише з допомогою дорослих можуть порівняти знайомі предмети, виділити в них спільні та відмінні ознаки. У більшості дітей уповільнено формуються такі операції, як порівняння, виділення істотних і несуттєвих ознак, установлення причинно-наслідкових зв'язків між предметами і явищами навколишнього світу. Це збіднює запас знань і уявлень, призводить до неточності наявних понять, обмежує активний і пасивний словники. Діти не знають багатьох ознак, на основі яких утворюються видові та родові поняття. Вони не можуть назвати все, що належить, наприклад, до групи овочів (фруктів, домашніх і диких тварин тощо). Крім того, у них спостерігається недиференційованість наявних понять.

Недостатність знань і уявлень про довкілля — наслідок того, що з багатьма об'єктами та явищами дитина в житті не стикалася. Так, дітям буває незнайома ситуація продажу і купівлі товарів, відвідування різних заходів (театральних вистав, концертів, презентацій тощо). Про багато речей вони не можуть розповісти не через мовленнєві труднощі, а лише тому, що не мають відповідних уявлень і практичного досвіду.

Як уникнути упередженості

Дитина вчиться найкраще в ідеальній атмосфері любові, тепла, заохочення та підтримки.

Гордон Драйден, Жаннет Вос

Діти із церебральним паралічем у дошкільних закладах потребують більшої уваги з боку педагогічного і медичного персоналу. Важливою частиною роботи вихователя є підготовка дитячого колективу до приходу ровесника із церебральним паралічем. Можна спробувати застосувати такий методичний прийом: вихователь приносить у групу велику ляльку, у якої забинтована рука або нога. Він пояснює дітям, що у ляльки болить рука (нога), їй важко пересуватися, вона не може самостійно їсти, роздягатися, застеляти своє ліжеч-